

Titulació	Tipus	Curs
Periodisme	OT	3
Periodisme	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Maria Rosario Lacalle Zalduendo

Correu electrònic: rosario.lacalle@uab.cat

Equip docent

Jesús Martínez Fernández

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Sense prerequisits.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura és desenvolupar les habilitats necessàries per treballar de manera eficient l'autoaprenentatge i l'autoexigència. La semiòtica es una disciplina que ens ajuda a entendre el món i, consegüentment, els fenòmens culturals, des de una perspectiva analítica i crítica, per la qual cosa resulta una eina molt útil tant en la construcció dels relats (periodístics, polítics, de ficció, publicitaris, etc.) com en la seva interpretació.

Aquest curs té un caràcter teòric-metodològic (aprenentatge dels conceptes/ instruments i aplicació). Es dirigeix a facilitar a l'alumnat les bases conceptuals i les eines necessàries per analitzar els discursos dels mitjans i comprendre les estratègies subjacents als processos comunicatius dels productes de les indústries culturals. Al mateix temps, els ensenya a articular el sentit profund de les representacions socials i els valors transmesos. El context on es produeixen i es consumeixen els discursos socials esdevé així mateix objecte d'anàlisi.

Els diferents punts del programa giren al voltant d'algunes de les principals aportacions de la semiòtica estructuralista (Ferdinand de Saussure, Roland Barthes, Algirdas J. Greimas, etc.) i interpretativa (Charles S. Peirce, Umberto Eco).

Perspectiva de gènere

La semiòtica sorgeix de la necessitat de conèixer i comprendre els fets culturals, així com de la necessitat de transformar-los. La riquesa dels seus conceptes teòrics i dels seus instruments d'anàlisi la converteixen en una disciplina idònia per a l'estudi de les representacions socials i, particularment, dels elements que integren la construcció de significació. De manera conseqüent amb la vocació crítica de la disciplina, aquest curs es dedicarà una atenció especial a la (de)construcció d'estereotips i a l'estudi dels mecanismes subjacents als relats que els articulen, els reproduïxen i els sedimenten a l'imaginari social.

Nota: El contingut de l'assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere i amb l'ús del llenguatge inclusiu.

Competències

Periodisme

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Aplicar els principis teòrics a l'anàlisi dels processos audiovisuals.
4. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
5. Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
6. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
7. Fonamentar els corrents semiòtics contemporanis i aplicar-los a la comunicació i al periodisme.
8. Identificar els fenòmens i plantejar els problemes teòrics relatius a la comunicació audiovisual.
9. Identificar els principis teòrics de la producció i el consum audiovisual.
10. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
11. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
12. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
13. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

14. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
15. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
16. Valorar els impactes socials de la mediació tecnològica en la comunicació contemporània.

Continguts

1. Fonaments i aplicacions de l'estructuralisme

1.1. Paradigmes semiòtics

1.2. Conceptes claus de la semiòtica estructuralista

1.3. Connotació i mites socials

2. Anàlisi de los relats

2.1. Orígenes de la narrativa

2.2. La morfologia del conte

2.3. Introducció a l'anàlisi estructural de Roland Barthes

2.5. Narratologia i anàlisi del relat

3. Anàlisi dels discursos

3.1. El recorregut generatiu del sentit i la teoria de la narrativitat de A. J. Greimas

3.2. La construcció axiològica dels discursos

3.3. L'articulació narrativa

3.4. L'estructura de l'enunciació

3.5. Les representacions

4. El procès d'interpretació

4.1. Els fonaments de la semiòtica interpretativa

4.2. La teoria de la interpretació d'Umberto Eco

4.3. Interpretació i resignificació cultural

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals, seminaris, lectures	50	2	5, 7, 16

Lectures, visionats, realització de treballs	82,5	3,3	5, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories	10	0,4	5

El curs es realitzarà mitjançant la combinació de diferents activitats formatives, com s'indica a la taula.

Es destinaran 15 minuts d'una classe del curs a respondre a l'enquesta d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura o mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lectures, intervencions	20%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 14, 15, 16
Proves escrites	50%	2	0,08	4, 5, 7, 8, 9, 12
Treballs lliurats	30%	3,5	0,14	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Avaluació continuada

Aquesta assignatura combina diferents modalitats d'avaluació:

1. Dues proves de continguts sobre les diferents parts que integren el temari (50% de la puntuació total). Serà indispensable aprovar aquesta part de l'avaluació (4,9 o més) per superar l'assignatura.

2. Treball final lliurat (30%).

3. Lectures, discussions i exercicis realitzats a l'aula (20%).

Les persones que no puguin realitzar una prova de continguts per raons objectivables i justificades documentalment, tindran opció a recuperar-ho el dia del gener fixat per a la re-avaluació.

La nota final de les intervencions (sobre lectures i exercicis del Seminari) s'obtindrà mitjançant realització de la mitjana aritmètica dels diferents exercicis. Les absències no justificables seran puntuades amb 0. No s'acceptaran exercicis lliurats després de les dates previstes. Els exercicis no lliurats seran puntuats amb un 0.

No s'acceptaran treballs lliurats després de les dates previstes. Els treballs no lliurats seran puntuats amb un 0 en el còmput de la mitjana.

La nota final de l'assignatura serà el resultat de la mitjana ponderada de les tres parts que integren l'avaluació.

La metodologia docent i l'avaluació proposades podrien experimentar alguna modificació si les autoritats sanitàries imposessin noves restriccions.

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. L'alumnat podrà trobar al CV la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, diversos materials i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, el professorat informarà dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Reavaluació de l'avaluació continuada

Segons la normativa per poder participar al procés de recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat almenys 2/3 del total d'activitats avaluable de l'assignatura.

En el període destinat a la reavaluació es podran recuperar els exàmens no superats sempre que la mitjana de les quatre proves no sigui inferior al 3,5 (les proves no realitzades puntuen 0 en el còmput de la mitjana). Si la mitjana de les tres proves és com a mínim un 4,9, no caldrà recuperar les que no hagin estat superades.

El treball final de l'assignatura és un treball avaluable que no es podrà recuperar en cas de suspendre'l. La raó és perquè fer un treball d'aquestes característiques resulta pràcticament impossible amb el temps del que disposem a la recuperació.

Les lectures, discussions i exercicis realitzats als seminaris estan lligats al treball a l'aula, per la qual cosa tampoc podran recuperar.

Els treballs i exercicis que no hagin estat consensuats prèviament amb la coordinadora de l'assignatura o que no s'ajustin a les pautes establertes es consideraran NO EVALUABLES.

En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà realitzar una única prova de síntesi que consistirà en un treball de curs. La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació del treball.

Avaluació única

Per tal de superar l'assignatura, les persones acollides a la modalitat d'avaluació única hauran de realitzar les mateixes proves que les acollides a la modalitat d'avaluació continuada:

1. Una prova de continguts (50%), el dia fixat per a la segona prova parcial de l'avaluació continuada, sobre la matèria explicada a classe i les lectures obligatòries.
2. Un treball final de l'assignatura (30%) dirigit a posar en pràctica els conceptes explicats a classe i els continguts de les lectures obligatòries.
3. Lliurament d'un treball documental i de conceptualització (20% de la nota final).

S'aplicarà el mateix criteri de NO EVALUABLE que per l'avaluació continuada.

Els treballs s'entregaran el dia fixat per a la prova de continguts.

Les tutories de l'avaluació única seran únicament presencials, concertades amb el professorat de l'assignatura.

La modalitat d'avaluació única incloc algunes activitats docents que requereixen l'assistència a classe obligatòria. S'informarà adequadament sobre aquestes activitats a la presentació de l'assignatura i acompanyaran el calendari s que es publicarà al CV.

Recuperació de l'avaluació única

Segons la normativa per poder participar al procés de recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat almenys 2/3 del total d'activitats avaluable de l'assignatura.

Per les recuperacions i la revisió de la qualificació final s'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada.

Les persones que realitzin qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat ...) seran qualificats amb 0 en aquest acte d'avaluació. En cas que es produeixi més d'una irregularitat, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Altres consideracions

El professorat que imparteixi la docència de l'assignatura pot indicar als estudiants que, per al desenvolupament correcte de la classe i per garantir la bona convivència a l'aula, es recomana no utilitzar dispositius electrònics o pantalles mentre duri la classe, excepte quan s'indiqui el contrari per alguna situació docent en concret.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Per a aquesta assignatura, es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de suport, com la cerca bibliogràfica o d'informació i la correcció de textos o les traduccions. El professorat indicarà oportunament altres usos puntuals de la tecnologia. Quant als estudiants, hauran d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat realitzada. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

Els textos assenyalats amb * indiquen la bibliografia bàsica del curs; la resta dels títols integren la bibliografia complementària.

Bibliografía del primer tema (Fonaments i aplicacions de l'estructuralisme)

BARTHES, Roland (1986[1964]) "Retórica de la imagen". *Lo obvio y lo obtuso*, Paidós.

BARTHES, Roland (1994 [1957]) "El mito hoy". *Mitologías*. Siglo XXI.

BERTETTI, Paolo (2015) "Capítulo I. Semiótica, audiovisual, historia, texto". *La historia audiovisual. Las teorías y herramientas semióticas*, UOC.

CHANDLER, Daniel (2022) "The Saussurian Model" (pp. 13-29). *Semiotics. The basics*. Routledge (4th edition revised).

COBLEY, Paul; Litza Jansz (2010) *Introducing Semiotics. A graphic guide* (Apartats: Ferdinand de Saussure, Saussure and Semiology, The Structure of Myth, Structure and Mythemes, Structuralism). Icon Books.

DANESI, Marcel (2017) "Emoji grammar". *The Semiotics of Emoji* (77-94). Bloomsbury.

HALL, Sean (2012). "Signs and signing". *This Means This, This Means That: A User's Guide to Semiotics* (21-28). Laurence King Publishing, 2nd edition.

HALL, Sean (2012). "Ways of meaning". ***This Means This, This Means That: A User's Guide to Semiotics*** (149-168). Laurence King Publishing, 2nd edition.

LAGOPOULOS, Alexandros; BLOKUND-LAGOPULOU, Karin (2020). "The basic concepts of langue". ***Theory and Methodology of Semiotics: The Tradition of Ferdinand de Saussure*** (pp. 25-89). De Gruyter.

Lorusso, Anna Maria (2015) "The Structuralist Perspective" (pp. 21-66). *Cultural Semiotics. For a Cultural Perspective in Semiotics*. Palgrave Macmillan.

MEUNIER, Jean-Guy (2021) "The complexity of semiotics"(1-16). *Computational Semiotics*. Bloomsbury.

- Bibliografía del segon tema (Anàlisis del relat)

BARTHES, Roland (1993[1966]) "Introducción al análisis estructural del relato". *La aventura semiológica*, Paidós.

BERTETTI, Paolo. (2015[2012]) "La historia como un contenido narrativo". *La historia audiovisual. Las teorías y herramientas semióticas*. UOC.

*CHATMAN, Seymour (2013[1978]) "Historia: sucesos"; "Historia: existentes". *Historia y discurso*, RBA Libros.

GENETTE, G. (1989[1972]) *La estructura del relato*, a *Figuras III*. Lumen.

*HALL, Sean (2012). ""Framing meaning"***This Means This, This Means That: A User's Guide to Semiotics*** (149-168). Laurence King Publishing, 2nd edition.

PROPP, Vladimir, (1998[1928]) *La morfología del cuento*, Akal.

RODRÍGUEZ ALMODÓVAR, A. (2007[1989]) Breve descripción de los estudios más importantes de la escuela rusa, y sus críticos. En *Los cuentos populares o la tentativa de un texto infinito*. Biblioteca virtual Miguel de Cervantes. Disponible en <http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/los-cuentos-populares-o-la-tentativa-de-un-texto-infinito-0/html/01309> (resum de *La Morfología del cuento*).

TOMASEVSKIJ, Boris (2012[(1928)]) "Temática". Tzvetan Todorov, *Teoría de la literatura de los formalistas rusos*. Siglo XXI .

VALLÉS CALATRAVA, Jose Rafael (2002) *Diccionario de la teoría de la narrativa*. Alhulia.

- Bibliografía del tercer tema (Análisis del discurso)

BERTETTI, Paolo. (2015) "La historia como enunciación". *La historia audiovisual. Las teorías y herramientas semióticas*. UOC.

CALABRESE, Omar (1995) "La información y el espectador". O. Calabrese, A. Silva y U. Volli, *Los juegos de la imagen*, Instituto Italiano di Cultura de Bogotá.

CASETTI, Francesco - DI CHIO, Federico (1991[1990]) "El análisis de la representación"; "El análisis de la comunicación"; "El análisis de la narración". *Cómo analizar un film*, Paidós.

COURTÉS, Josep, (1997[1991]) a *Análisis semiótico del discurso*, Gredos (capítols 2, 3 y 4 dedicats a la semiòtica greimasiana).

CHANDLER, Daniel (2007) "Analyzing structures". *Semiotics. Thebasics*, Routledge.

FLOCH, Jean-Marie (1993[1991]), "Muertos en el cascarón". *Semiótica, marketing, comunicación*. Paidós.

GREIMAS, Algirdas S. -COURTES, Josep (1979[1983] & 1986[1987]) *Semiótica. Diccionario razonado sobre la teoría del lenguaje I y II*. Gredos.

LACALLE, Charo (2022) *(In)dignidades mediáticas en la sociedad digital*. Cátedra (pp. 93-138).

*LAGOPOULOS, Alexandros; BLOKUND-LAGOPULOU, Karin (2020). "Paradigmatic analysis: Isotopies, qualitative approach". ***Theory and Methodology of Semiotics: The Tradition of Ferdinand de Saussure*** (pp. 130-139). De Gruyter.

*LAGOPOULOS, Alexandros; BLOKUND-LAGOPULOU, Karin (2020). "Syntagmatic analysis: Narrative theory". *Theory and Methodology of Semiotics: The Tradition of Ferdinand de Saussure* (93-129). De Gruyter.

LACALLE, Charo (2023) "Cartografiando las subculturas de la manosfera española. Entre Forocoches y Burbuja.info". Y. Franco & A. Bernárdez Rodal (eds.) *Misoginia online: la cultura de la manosfera en el contexto español* (pp. 115-134). Tirant.

PESSOA DE BARROS, Diana Luz (2017) La narratividad en Semiótica. Tópicos del seminario, 37. <http://www.scielo.org.mx/pdf/tods/n37/1665-1200-tods-37-00025.pdf>

WHITE, HYDEN. (1990). "The value of narrativity in the representation of reality". *The content of the form: Narrative discourse and historical representation*. Johns Hopkins University Press.

- Bibliografía del quart tema (La interpretació dels textos)

*CHANDLER, Daniel (2022) "The Peircean Model" (pp. 30-39). *Semiotics. The basics*. Routledge (4th edition revised).

*COBLEY, Paul; Litza Jansz (2010) *Introducing Semiotics. A graphic guide* (Apartat: Charles Sanders Peirce). Icon Books.

ECO, Umberto (2000[1975]), *Tratado de semiótica general*, Lumen (0.5.2; 2.1.4; 2.7). Els punts assenyalats constitueixen un complement als apunts sobre la semiòtica interpretativa de Charles S. Peirce.

____(1993[1979]) *Lector in fabula*, Lumen (capítol 2 dedicat al signe de Ch. S. Peirce y capítol 3 dedicat al lector model).

____(1989) "Cuernos, cascos, zapatos: Algunas hipótesis sobre tres tipos de abducción", a Umberto Eco i Thomas Albert Sebeok (ed.) *El signo de los tres. Dupin. Holmes, Peirce*. Lumen.

____(2010[1990]) *Els límits de la interpretació*, Destino, 1991 (1.4; 1.5; 3.1.3; 3.1.4; 3.1.5; 3.5). Principis i exemples de interpretació textual.

____(1996[1994]) *Seis paseos por los bosques narrativos*, Lumen (Eco resumeix la seva teoria de la interpretació, que va impartir a un curs de la Universidad de Harvard en 1992).

INNIS, Robert E. (2022). "Semiotics". V. P. Glăveanu (ed.) *The Palgrave Encyclopedia of the Possible*. Palgrave Macmillan, pp. 1469-1479.

LORUSSO, Anna Maria (2015). Interpretation and Culture: Umberto Eco's Theory (pp. 117-158). *Cultural Semiotics. For a Cultural Perspective in Semiotics*. Palgrave Macmillan.

MOURA DE OLIVEIRA, Felipe (2018). Reflexión final: más allá del crisis, a *La semiosis de la noticia* (pp. 103-176). UOC.

Programari

No es demana cap programari específic.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM) Seminaris	11	Català/Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt
(SEM) Seminaris	12	Català/Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català/Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt